

Venäläisen luutnantin silmin.

Venäläiset Suomen kohtalokkaissa vaiheissa 1917 -1919.

Vuoden 1918 talvi ja kevät olivat kohtalokkaiden tapahtumien aikaa Suomessa. Toiset kutsuvat näitä tapahtumia Suomen luokkasodaksi tai kansalaissodaksi ja toiset vapaussodaksi. Ne herättävät yhä väittelyä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Aika tuo esille yhä uusia tietoja vuoden 1918 tapahtumista. Luutnantti Gavriila von Dichtin huhtikuun 3.päivänä 1918 laatima raportti löytyi arkistosta hiljattain. Se valottaa senaikaista Suomen tilannetta ja venäläisten asemaa Suomessa.

Von Dicht on osoittanut raporttinsa amiraali Koltsakin johtaman niin sanotun Siperian hallituksen sota – ja meriasian lähettiläälle, joka edusti tätä hallitusta Ruotsissa ja Norjassa toimipaikkanaan Tukholman kaupunki. Luutnantti oli ennen palvellut Venäjän keisarikunnan sotalaivastossa.

Raportti käsittää 65 tekstiliuskaa. Se luo uutta valoa senaikaisiin Suomen tapahtumiin. Raportin laatija kertoo mm. saksalaisten osuudesta punajoukkojen kukistamisessa ja venäläisen väestön asemasta Suomessa vuosina 1917- 1919.

Pakolaisia tulvi Venäjältä.

Venäjän alamaisia oli Suomessa peräti 200 000 henkeä kesään 1917 mennessä. Heistä 125 000 palveli Venäjän armeijassa ja sotalaivastossa, lähinnä Suomessa sijainneissa 42 armeijakunnassa, rajavartiostossa ja itämeren sotalaivaston laivoilla Suomen satamissa. Suomi itsenäistyi lokakuun 1917 jälkeen. Pakolaisia tulvi Suomeen sen jälkeen, kun bolševikit ottivat valtaan Venäjällä.

” Jo vallankumouksen alkaessa olen ihmeekseni ja suureksi mielihyvikseni huomannut, että paikallinen väestö on suhtautunut yhä suopeammin venäläiseen älymystöön ja upseeristoonkin. Tämä johtuu myötätunnosta, jota herätti Helsingissä vallankumouksen aikana tapahtunut upseereiden petomainen tuhoaminen”, luutnantti Dicht sanoo raporttinsa alussa.

Sisällissota puhkesi Suomessa ja Venäjällä. Proletaarisen väkivallan vastustaminen lähensi kahden maan ihmisiä. Punaisten ja valkoisten sotaa käytiin aktiivisesti suomen pohjoisosassa. Suomen eteläosassa valkoisten joukkoja oli vähän ja heidän oli pakko toimia siellä laittomasti. Osa venäläisestä upseereista otti osaa tähän toimintaan. He hankkivat varusteita ja aseita valkoisten käyttöön. Muutamat upseerit liittyivät valkoisten järjestöihin.

Venäläiset upseerit eivät antaneet viedä pois jäänmurtaja Volynets ja Tarmo ja Elleken -alusta. Tämä auttoi suuresti Suomen valkoisia. Venäläisten upseerien toiminta oli salaista, joten siitä ei tiedetty paljon.

Saksalaisten puuttuminen Suomen tapahtumiin muutti ratkaisevasti tilannetta.

”Saksalaisten sotaoperaatiot olivat suurenmoisia Suomen eteläosassa ja ne tekivät suomalaisiin voimakkaan vaikutuksen. Suomalaisten omien järjestöjen aikaisempi toiminta tuntui tarpeettomalta ja sääliittävän tehottomatta tätä taustaa vasten. Suomalaiset olivat saksalaisille kiitollisuudenvelassa siitä, että punaisten kapina kukistettiin nopeasti. Saksalaisten esiinmarssi antoi pohjolassa toimineelle kenraali Mannerheimin komentamalle armeijalle mahdollisuuden kukistaa kapina. Jos suomalaiset olisivatkin saavuttaneet saman tuloksen, niin paljon pitemmässä ajassa”, Dicht kirjoitti raportissaan.

Valkoista terroria.

Valkoiset karsastelivat saksalaisia. Nämähän ovat vieneet voiton valkoisilta. Saksalaiset ja Saksan armeijassa aikaisemmin palvelleet suomalaiset jääkärit painostivat valkoisten armeijassa palvelleita harvoja venäläisiä upseereja. Näiden oli pakko erota tästä palveluksesta.

Valkoisten terrori alkoi sen jälkeen, kun punaiset oli voitettu. Suomalaiset syyttivät venäläisiä bolševikkeja punaisten sotamenestyksestä. Valkoiset teloittivat muita mutkitta vangeiksi otettuja vihollisiaan. Tämä tapahtui valkoisten armeijan johdon käskystä. Kenraali Mannerheim ei estänyt entisten asetovereittensa murhaamista. Vaikka vain punaisten puolella luokkasodassa oli ollut pieni määrä venäläisiä, terrori ulottui kaikkiin.

Venäläiset varuskunnat eivät tahtoneet puuttua Suomen sisällissotaan. Niiden joukot riisuiivat vapaaehtoisesti aseensa ja antautuivat vangeiksi valkoisten vähäisille heikoille joukoille kotiinpaluutta odotellessaan. Näitä miehiä alettiin kuitenkin kohdella sotavankeina. Suomen eteläosassa venäläiset varuskunnat antautuivat saksalaisille.

Huomattakoon että Suomen alueella oli silloin Venäjää vastaan ensimmäisessä maailmansodassa sotineen Saksan joukkoja.

Venäläisvastaiset mielialat valitsivat valkoisten armeijassa. Niiden takia kohdeltiin julmasti myös venäläistä siviiliväestöä.

” En osaa sanoa ammuttujen tarkkaa lukua. Heitä oli peräti 400-600 henkeä Viipurissa ”, Dicht kertoi raportissaan. ”Suomalaiset kohtelivat sumeilemattomaan ja julmaan tapaansa omia maanmiehiään, jotka olivat antautuneet voittajille”.

Dichtin mukaan venäläistä väestöä ei ahdisteltu punaisten ollessa vallassa. ” Punaisten vallassa ei koitunut kummempaa hätää venäläiselle yleisölle. Venäläiset eivät hyväksyneet kuitenkaan kotimaassaan voittanutta kommunistista elämänmuotoa. He olivat epävarmoja tulevaisuudestaan ja toivoivat paluuta entiseen liittäen sen valkoisten valtaantuloon.” Tätä halua lisäsi venäläisten aikomus jäädä asumaan Suomeen. He eivät tahtoneet mennä Neuvosto-Venäjälle. Toisilla venäläisillä oli jonkunlaisia rahasäästöjä, toiset taas uskoivat että työtä ja tienestiä tulee älymystölle uuden hallinnon aikana. Saksalaisten tulo herätti venäläisissä jonkinlaista epävarmuutta ja pelkoa. Saksalaiset eivät kuitenkaan suhtautuneet vihamielisesti entisiin vastustajiinsa. He eivät puuttuneet myös Suomen sisäasioihin. Suomeen tultuaan saksalaiset vaativat venäläiseltä sotilasjohdolta Brestin rauhasopimuksen ehtojen täyttämistä, myös Venäjän maajoukkojen ja sotalaivojen poistamista Suomesta. Suomalaiset vastustivat kaikin tavoin tämän päätöksen täyttämistä, ja Helsinkiin jääneen venäläisen vara-amiraali Seljonyin oli pakko kääntyä tässä asiassa saksalaisten puoleen.

Tulevaisuuden pelkoa.

Suomen elämä militarisoitui, jolloin viholliskuva ulotettiin maan sisäisten kansallisuussuhteiden piiriin.

Heti kun valkoiset saivat vallan, muutamat maaherrat vaativat että Venäjän alamaiset poistuisivat maasta määrääjän kuluessa. Tämän käskyn rikkominen olisi johtanut vankeustuomioon.

Lykkäystä myönnettiin vain lyhyeksi aikaa. Monet perheet joutuivat jättämään huonekalunsa ja kotitavaransa tai myymään ne polkuhintaan. Viranomaisten tukemat vuokranantajat vaativat vuokralaisia lähtemään välittömästi. Monet venäläiset joutuivat vankilaan kantelun perusteella. Heitä syytettiin punaisten avustamisesta. Venäläisiä parjattiin lehdistössä. Heidät valtasi paniikki. Ajatus Venäjälle paluusta kauhistutti useampia venäläisiä. Tulevaisuuden pelko ahdisti ihmisiä. Kotimaahan palaavat venäläiset sotamiehet ja matruusit uskoivat, että Suomeen jääneet venäläiset ovat valkokaartilaisia, jotka olivat myyneet venäläisen sotalaivaston saksalaisille.

Venäläisiä nöyryytettiin monin tavoin, kun heitä häädettiin entisinä sortajina Suomesta. Muonaa sai ottaa mukaan vain kolmeksi päiväksi, muu tulkittiin sotasaaliksi. Tuollainen kohtelu loukkasi varsinkin vapaussodassa auttaneita valkoisia venäläisiä.

Vuosina 1917-1918 Suomessa oli puutetta elintarvikkeista. Suomalaiset luulivat että venäläiset syövät heiltä leipäänsä. Tämän takia venäläisille ei annettu alussa leipäkortteja. Myöhemmin viranomaiset tunnistivat että mitätön määrä venäläisiä pakolaisia ei vie Suomen leipää ja leipäkortteja alettiin jakaa heillekin.

Täsmennettäköön että sotilashenkilöiden perheitä huollettiin varuskuntien toimesta, joten ei ole syytä väittää että venäläiset olisivat pärjänneet suomalaisten kustannuksella.

Luotettavaa väkeä.

Tilanne tuntui muuttuvan syksystä 1918 pitäen, Lehdistö alkoi silloin kirjoittaa venäläisistä sovinnolliseen sävyyn. ”Suomeen jääneet venäläiset eivät ole uhkana yleiselle järjestykselle”, ”viranomaiset ovat pitäneet venäläisiä luotettavana väestönosana”, ”Läänin virkavalta on jatkanut venäläisten maassaoloaikaa”. Näin Dicht kuvasi Suomen loppuvuoden 1918 ja vuoden 1919 tilannetta.

Pakolaisia tuli Venäjältä Suomeen sen jälkeen, kun Venäjällä puhkesi kansalaissota.

Ihmisrakkaus ja vieraanvaraisuus olivat tuolloin Suomelle ylivoimainen taakka.

Suomalaiset pitivät venäläisiä pakolaisia riesana. He pelkäsivät että pakolaisten mukana Suomeen tulee bolsevismin ja monarkian, suuren jakamattoman Venäjän keisarikunnan aatteiden kannattajia. Suomalainen lehdistö korosti silloin, ettei Suomi voi ottaa vastaan kaikkia pakolaisia oman poliittisen ja taloudellisen tilanteensa vuoksi. Lehdistö lietsoi jälleen venäläisvastaisia mielialoja. Myös viranomaisten suhtautuminen venäläisiin muuttui.

Niinpä jouluna 1918 Helsingin poliisipäällikkö antoi käskyn, että 75 prosenttia Venäjän alamaaisista on poistettava hotelleista ja matkakodeista kolmen päivän sisällä.

Makkaralla on toinenkin pää. Rikkaat venäläiset pakolaiset, joita oli paljonkin, saivat majoittua kalliisiin hotelleihin Helsingissä ja Viipurissa, ja he tuhlasivat rahaa huvitteluihin siellä. Dicht huomauttaa että ”varakkaat pakolaisemme ylittivät rajan mukavasti ja turvallisesti.

He törsäsivät kalliissa hotelleissa ja ravintoloissa ja käyttäytyivät tahdittomasti. ”Tämä meno herätti suuttumusta niin suomalaisissa kuin venäläisissäkin. Ero oli siinä, että suomalainen väestö moitti kaikkia pakolaisiamme huomaamatta niitä satoja kärsijöitä, pakolaisiamme, jotka aineellisen asemansa takia ovat eläneet huolten painamina ja puutteessa, kärsineet nälästä ja kylmästä ja henkisestä ahdingosta.”

Miksi venäläisiltä ei suljettu tietä Suomeen heti alkuun?

Dicht kertoi raportissaan Suomen viranomaisten yrityksistä lähettää venäläisiä upseereja Viron sotarintamalle ja myös pohjoiseen Murmansiin. Useimmat venäläisistä upseereista eivät kuitenkaan lähteneet sinne. He olivat yleensä monarkisteja, jotka olivat vannoneet sotilasvalan Venäjän keisarille. He kannattivat suurta jakamatonta Venäjää, eivätkä tahtoneet edistää maanantai eri osien erottamista Venäjän yhteydestä.

Dicht päätteli: ”Suomi on Venäjän vihollisen maa. Tunnen suomalaisen yhteiskunnan mielialat ja uskon, että jos 50 prosenttia suomalaisista ovat Venäjän ystäviä ja siihen epäsuopeasti suhtautuvia ihmisiä, niin muut 50 prosenttia ovat Venäjän vannoutuneita vihollisia, jotka sokeasti vihaavat sitä. Venäläiset ovat aina pitäneet minua suomalaismielisenä miehenä, joka suhtautuu Suomeen vilpittömän myötämielisesti. Hyväntahtoinen suhtautumiseni suomalaisiin on muuttunut suuttumukseksi sen jälkeen kun olin nähnyt omin silmin kuinka epäoikeudenmukaisesti ja toisinaan inhottavasti suomalaiset ovat kohdelleet kodittomiksi jääneitä osattomia maanmiehiäni, vaikka suurin osa näistä on suhtautunut suomalaisiin suopeasti.”

Näin venäläinen luutnantti Gavriila von Dicht luonnehti Suomen tilannetta ja suomalaisten suhtautumista venäläisiin itsenäisen Suomen syntyvaiheissa.

P.S. Tiedot luutnantti Dichtin kohtalosta päättyvät vuoteen 1949. Hän palveli silloin ensimmäisenä perämiehenä jossakin aluksessa Egyptin Port - Saidissa.